

رام - سیزدهم آذر

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

- تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
- محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.
- اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

سزدهم آذر

نخستین رخدادهای تاریخی ثبت شده در این تاریخ به تاریخ ایران باز می‌گردد و وقایعی است که تأثیری سرنوشت‌ساز در تاریخ جهانی داشته است. مهمتر از همه آن که در چنین روزی به سال ۵۳۰ پیش از میلاد کوروش بزرگ درگذشت. شخصیت‌های نامدار دیگری هم از ایران زمین در این روز جان سپرده‌اند که در میانشان می‌توان به این نامها اشاره کرد: یوحنا دمشقی رهبر مسیحیان (۱۲۸ هجری خورشیدی)، عمر خیام شاعر و ریاضیدان و دولتمرد سلجوقی (۵۱۰)، و سید نصرالله تقوی لواسانی از مشروطه‌خواهان نامدار (۱۳۲۶). ابوالحسن پیرنیا (معارضدالسلطنه) استاندار فارس هم در چنین روزی به سال ۱۳۱۸ به هنگام بازگشت از یک میهمانی به منزل خود در خیابان به شکل مشکوکی درگذشت.

گذشته از مرگ کوروش بزرگ، دومین و سومین کهنترین رخدادهای مهم تاریخی که در این روز واقع شده‌اند نیز به ایران زمین مربوط می‌شوند. در ۱۳ آذرماه سال ۵۲۲ پ.م داریوش بزرگ در جنگی بر نیدیتو بعل بابلی که مدعی تاج و تخت بابل بود و سودای تجزیه‌طلبی داشت در نزدیکی دجله چیره شد و سپاهیان او را تار و مار کرد و این نخستین نبرد مهم از زنجیره‌ی جنگهای پس از مرگ گوماتا بردیا بود.

درست یک سال بعد دادارشی پارسی سردار داریوش در مرو بر مدعی سلطنت دیگری به نام فرادّه غلبه کرد و مرو را گشود و به این ترتیب جنگهای جانشینی کمبوجیه پس از یک سال خورشیدی به پایان رسید.

حدود هزار سال بعد در ۴۸۹ هجری خورشیدی شاه مسیحی اورشلیم که طی جنگهای صلیبی این شهر را گرفته بود، با حمله‌ای بندرگاه صیدا را هم فتح کرد و به باد غارت داد. صیدا در این مقطع بخشی از دولت فاطمی مصر محسوب می‌شد.

روز چهارشنبه سیزدهم آذر سال ۱۱۷۸ مهدی علی خان به همراه حاجی خلیل که نماینده‌ی کمپانی هند شرقی بود با تشریفات و شکوه زیاد به تهران رفت و وانمود می‌کرد نماینده‌ی دولت بریتانیاست، هرچند به طور رسمی چنین موقعیتی نداشت. بیش از یک قرن بعد در ۱۲۹۰ در جریان جوشش مردم بر ضد اولتیماتوم زورگویانه‌ی روسیه موجی از روحانیون و علمای نجف و کربلا و سامره به همراه پیروانشان برای جنگیدن با روسها و دفاع از مرزهای شمالی کشور به سوی ایران سرازیر شدند و به کرمانشاه وارد شدند. سه سال بعد در روز شنبه سیزدهم آذر سال ۱۲۹۳ سومین دوره‌ی مجلس ملی افتتاح شد، در حالی که احمد شاه جوان حضور داشت و در سخنرانی‌اش بر بی‌طرفی ایران در جنگ جهانی تاکید کرد. نمایندگان کشورهای متفقین و متحدین هم که در آن لحظه درگیر جنگ اول جهانی بودند در مجلس حضور داشتند، اما برای این که دعوایشان نشود پرده‌ای بین‌شان کشیده بودند!

در ۱۲۹۹ ارتش سرخ وارد ایروان شد و جمهوری شوروی سوسیالیستی ارمنستان با پشتوانه‌ی این نیروی نظامی بیگانه اعلام موجودیت کرد و گوروک عطاریبکیان به ریاست آن منصوب شد و سیمون وراتسیان را به نخست وزیری برگماشت. در ۱۳۰۸ سرتیپ محمد درگاهی رئیس نظمی، منشی باشی معاون اداره نظمی، برهان رئیس یکی از شعب تأمینات و احتشام عضو اداره نظمی همگی از کار برکنار و توقیف و همگی در زندان دژبان زندانی شدند. به جای درگاهی سرتیپ محمد صادق خان کوپال به ریاست نظمی کل مملکتی منصوب شد. این بازداشتها بخشی از مبارزه‌ی علی اکبر خان داور با فساد اداری بود که در قالب هیأت تفتیش با حکم هیأت وزیران عمل می‌کرد. یک سال بعد در ۱۳۰۹ هم نام شهر دزداب به زاهدان و نام شهر نصیرآباد به زابل تبدیل گردید.

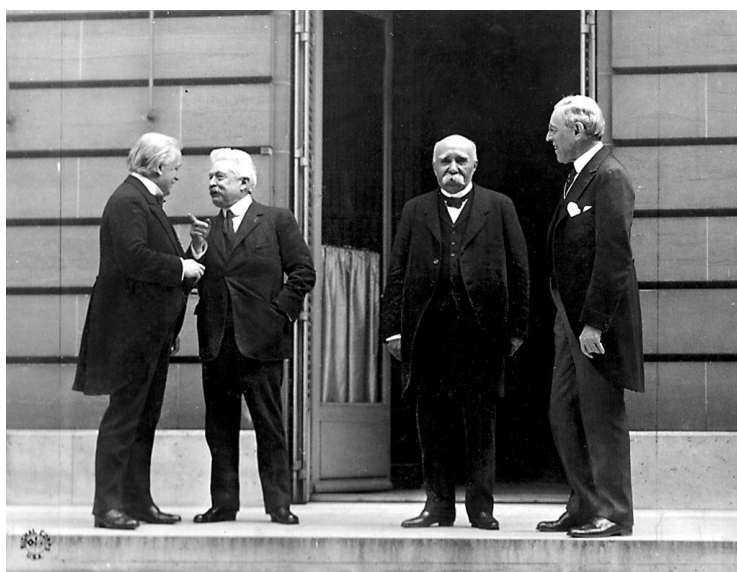
راست: شارلمانی در سمت چپ و پسرش پپین گوژپشت در نقاشی‌ای از قرن دهم میلادی

چپ: شاه سیگورد و شاه بالدوین هنگام عبور از رود اردن و محاصره‌ی صیدا

روز سیزدهم آذر سال ۱۵۰ هجری خورشیدی کارلومان اول شاه فرانکها درگذشت و تاج و تخت را به برادر نامدارش شارلمانی واگذاشت. در ۶۳۸ لویی نهم شاه فرانسه و هنری سوم شاه انگلستان معاهده‌ی

پاریس را امضا کردند و قرار شد انگلستان از ادعای ارضی بر نورماندی چشم‌پوشی کند و در عوض فرانسه هم از شورشیان انگلیسی حمایت نکند.

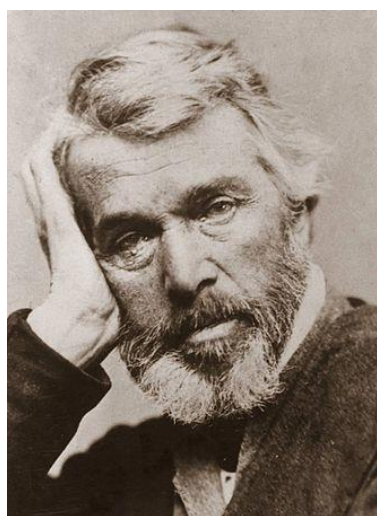
در ۱۲۹۷ وودرو ویلسون رئیس جمهور آمریکا برای شرکت در کنفرانس صلح پاریس به این شهر رفت و در پایان یافتن رسمی جنگ جهانی اول نقشی کلیدی ایفا کرد. او اولین رئیس جمهور آمریکا بود که به طور رسمی به اروپا سفر می‌کرد. در ۱۳۵۰ ناوگان هند به کشتیهای پاکستانی و بندر کراچی حمله کرد و در ۱۳۵۶ ژان بدال بوکاسا که رئیس جمهور جمهوری آفریقای مرکزی بود، در مقام امپراتور این قلمرو تاجگذاری کرد. در ۱۳۶۱ هم جمهوری خلق چین قانون اساسی‌اش را تغییر داد و چارچوب امروزی را به تصویب رساند و در ۱۳۷۱ جرج بوش دستور داد ۲۸ هزار نظامی آمریکایی به سومالی فرستاده شوند.

وودرو ویلسون در
کنفرانس صلح پاریس

این روز با چند رخداد فرهنگی و اجتماعی هم مصادف بوده است. در ۱۱۷۰ اولین شماره از هفته‌نامه‌ی **The Observer** که اولین مجله‌ی چاپ یکشنبه‌ها بود، انتشار یافت، در ۱۲۶۰ اولین شماره از روزنامه‌ی لس‌آنجلس تایمز منتشر شد و در ۱۲۸۸ باشگاه‌های روی یخ مونترآل تاسیس شد که قدیمی‌ترین نهاد مربوط به این ورزش است که تا به امروز باقی مانده است. در ۱۳۳۳ اولین رستوران برگر کینگ در میامی آغاز به کار کرد و در ۱۳۴۴ هم گروه **Grateful Dead** برای نخستین بار با این نام برنامه اجرا کرد.

در همین روز به سال ۱۲۰۸ لرد ویلیام بنتینک حاکم انگلیسی بنگال حکم کرد که خودسوزی سنتی زنان بیوه پس از مرگ شوهرانشان (سوتی) غیرقانونی و ممنوع است. در کتابهای تاریخی امروزی به غلط این فرمان را صادره از طرف دولت انگلستان و مربوط به کل هند دانسته‌اند، در حالی که این منع از عقل سلیم و انسان‌دوستی استثنایی لرد بنتینک ناشی شده که در راستای سیاست خاصی نبوده و تنها در بنگال اعمال می‌شده است. لرد بنتینک بعدها برای مدت کوتاه دو سال حاکم کل هند شد، اما تاریخ صدور این حکم چهار سال پیش از آن بوده است.

سر توماس کارلایل

کینگ برگر

لرد ویلیام بنتینک

یک رخداد معماگونه که در این روز رخ داده آن که در سال ۱۲۵۱ کشتی تجاری مری سلست در حوالی جزایر آזור در اقیانوس آتلانتیک توسط کانادایی‌ها کشف شد، در حالی که جز چند آسیب جزئی سالم بود و کالاهای بار شده بر آن و اثاثیه‌ی ملوانانش دست نخورده در جای خود قرار داشت. این کشتی از نیویورک به مقصد جنوا به حرکت در آمده بود و گزارشهای دفتر ناخدای کشتی از ده روز پیش از کشف شدنش متوقف شده بود. قایق نجات هم یافت نشد و معلوم بود که سرنشینان با عجله به آن سوار شده و

به دلیلی ناشناخته کشتی را ترک کرده‌اند. سرنوشت سرنشینان کشتی هرگز معلوم نشد و این واقعه یکی از

انگیزه‌های باب شدن داستان کشتی ارواح در اروپا بود

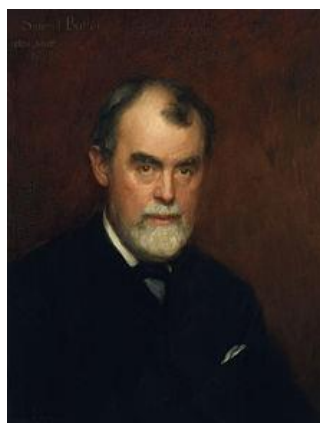
مری سلست

زادگان نامدار این روز عبارتند از: توماس کارلایل مورخ و فیلسوف اسکاتلندی (۱۱۷۴)، ساموئل

باتلر ادیب و منتقد انگلیسی (۱۲۱۴)، واسیلی کاندینسکی بنیانگذار هنر انتزاعی (۱۲۴۵)، راینر ماریا ریلکه

شاعر اتریشی-سوئسی (۱۲۵۴)، فرانسیسکو فرانکو سپهسالار و دیکتاتور اسپانیایی (۱۲۷۱)، هربرت رید

شاعر و منتقد هنری انگلیسی (۱۲۷۲)، و صدرالدین الهی (۱۳۱۳).

ساموئل باتلر

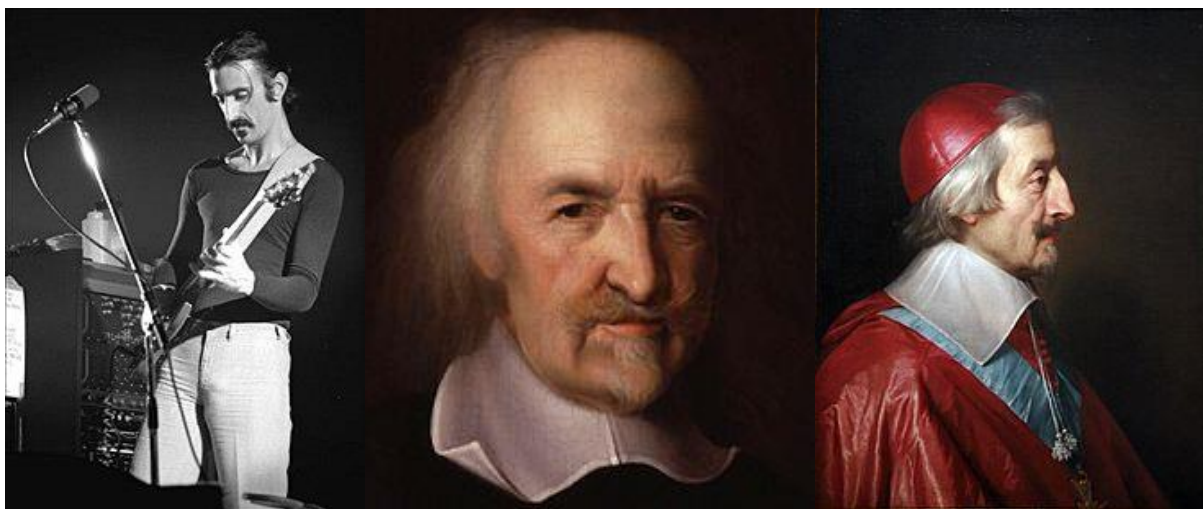
واسیلی کاندینسکی

راینر ماریا ریلکه

بدال بوکاسا

فرانک زاپا

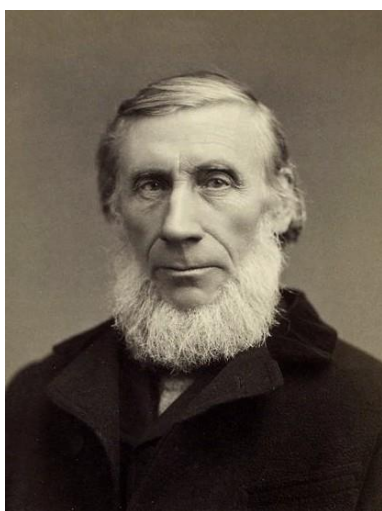
توماس هابز

کاردینال ریشیلیو

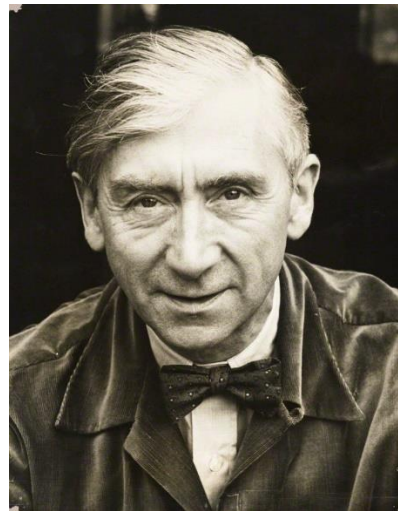
برخی از رفتگان مشهور سیزدهم آذر هم به در این سیاهه می‌گنجد: کاردینال ریشیلیو وزیر لویی سیزدهم (۱۰۲۱)، توماس هابز (۱۰۵۸)، لوئیجی گالوانی (۱۱۷۷)، جان تیندال فیزیکدان و شیمی‌دان انگلیسی (۱۲۷۲)، و فرانک زاپا خواننده‌ی آمریکایی (۱۳۷۲)

یوحنا‌ی دمشق‌ی

جان تیندال

هربرت رید

Grateful dead